

ARA PT-2-79

„LOODUSE“ VÕISTLUS- ROMAANID

1 9 3 8

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

6 1570564x

1. **AUHIND**

Karl Ristikivi

TULI JA RAUD

„Tuli ja raud“ on monument eestlase sitkusele, visadusele, edasipüüdlikkusele, tööarmastusele, ausale ja kõlblalt tervele meelelaadile. See on linnatöölise „Tõde ja õigus“, mis haarab lugeja juba esimestest lehekülgedest. Teose keskne kuju Jüri Säävel on sulaspõiss, kelle kaugeks unistuseks on oma maalapike, oma talu. Kuid elu tõelisus enamasti ei arvesta unistustega, ja nii satub Jüri Säävel olude sunnil linna rauatehase tööliseks. Ta hoolitseb suure vastutustundega oma perekonna eest, ometi ei saa ta tunda oma lastest tõelist rõõmu. Vanem poeg Mart hukkub raudteekatastroofis, teine poeg, andekas, kuid ebakindla iseloomuga Herman, rändab Ameerikasse, kus tema ekstsentriline temperament leiab rakendamist rätsepatöös ja metodisti-usus.

Jüri Sääveli töötahet ja õiglustunnet ei väära aga ükski pettumus ega õnnetus. Kaotanud oma pojad, rakendab ta kogu jõu pojapoja Ilmari kasvatamisele. Ilmar Säävel omandab kõrgema tehnilise hariduse, insenerikutse, abiellub, saab isaks. Lahkuminevad kõlblised tõekspidamised

aga toovad tema ja vanaisa vahele raske konflikti, mille lepitab alles vanaisa surm. Surm tuleb Jüri Säävelile päris märkamatu, ta on olnud sedavõrd seotud töö ja hoolega, et pole jälginudki aastate kadumist. Ta on seisnud truult oma kohal, nagu on teinud seda tuhanded teised temasukused ausad töömehed, kes tunnevad oma ülesandeid, õigusi ja kohustusi. Meil ainulaadse puhta ja hingestatud realismiga annab autor Jüri Sääveli eluromani. Teose rohked kõrvalkujudki on loomutruud ja elulised, miljöö ehtne. Stiililt ja kompositsioonilt on teost viimisteldud kuni pisiasjadeni. Autor on tundnud oma ainet hästi, süvenenud sellesse põhjalikult ja saavutanud haarava kunstiteose, mis kuulub meie kirjanduse väheste tippsaavutiste hulka.

„Looduse“ esimene romaanivõistlus 1927. a. avastas August Jakobsoni. Monumentaalse „Vaeste-Patuste alevi“ ilmumine hajutas ohtliku ja ähvardava raamatukriisi, äratas lugejais huvi algupärase romaani vastu, olles nii pöörettekitava ja koolkonda loova tähendusega kogu meie tänapäeva kirjandusele.

Leida Tigane

SEITSE PASTLAPAARI

„Seitse pastlapaari“ on kerges sädelevas stiilis kirjutatud humoristlik romaan maaelust. Peategelaseks on keskkooliõpilane Tiiu, kes läheb suveks maale karja. Tondi talu, kus Tiiu teenib karjasena, on mitmeti huvitav. Seda peab vanapoiss Peeter Klaos oma kurja vanatüdrukust õe Alviinega. Vanaperemees Jaan, kelle nimel koht, on andnud majapidamise juhtimise täielikult lastele. Noorem poeg Leo on armunud teenijatüdruk Taalisse, millist vahekorda Peeter ja Alviine püüavad kõigi abinõudega katkestada. Nad ajavad Taali keset suve minema ja tahavad Leole kaaks sokutada rikast Lepiku Lindat. Kättemaksuks halva kohtlemise eest sobitab Tiiu Taali asemele tallu teenima vanaeide Leena, kes oma riiaka iseloomu tõttu pole püsinud üheski talus üle paari-kolme nädala. Asi aga areneb lõpuks nii, et kolm paari saab õnnelikuks. Peeter kohtub Lepiku Linda, Leo Taali ja Leena vanaperemehe Jaani.

Kõigi nende askelduste ja talutööde vahel sekeldavad karjane Tiiu ja seakarjus Paul, mõlemad täis noorusele omast ettevõtlikkust, leidlikkust ja vempe.

Peategelane Tiiu peab paar nädalat enne lepinguaega lahkuma, sest tema askelduste mõõt on saanud seetõttu täis, et ta laseb loomad naabri heinamaale, kust peremees Peeter need leiab. Ükski ei usu tema tõelist vabandust, et Mustik oli tema kleidi ära sõõnud, sel ajal kui ta suplemas käis, ja et ta oli sunnitud alasti põõsas istuma kuni õhtu pimeduseni.

„Seitse pastlapaari“ on tujuküllane ja kerges voolavas keeles kirjutatud teos, millesarnasest meil seni on tuntud tõsist puudust. Selles on näidatud, et tõsistes ja traagilistes sündmustesse võib suhtuda ka humoristlikult, kui selleks aga leidub meelt ja jätkub võimeid. Tüübid on kõik elavad, omapärased ja huvitavad.

2. AUHIND

*Enam kui kümme aastat hiljem 1938. a. romaani-
võistlus on esile tõstnud uue võimsa talendi. Karl
Ristikivi suurromaan „Tuli ja raud“ ilmumine
tõestab järjekordselt „Looduse“ romaanivõistluste
suurt osatähtsust meie algupärase kirjanduse arengus.*

Elmar Õun **2.** AUHIND UNUSTATUD NAISED

Suurelmaal tööl olev hiidlane Juhani abiellub mandril peretütre Liisuga, kes järgneb sügisel oma mehele Hiiumaale. Liisu pettub algul uuest

kodust, mida ta Juhani kõneluste kohaselt on kujutlenud sootuks suurepärasemana. Kuid Liisu on loomult hakkaja ja tragi, — ta kohaneb peatselt uute oludega ja asub täie energiaga igapäevasele tööle.

Kuid tema hingeline seisukord muutub traagiliseks. Mehe lembus kaob varsti pärast pulmi: ta läheb merele ega näita end kodus vahel aastate jooksul. Ja kui sirguvad suureks Liisu ja Juhani pojad, lähevad nemadki koos isaga laia maailma ja Liisu jääb lõplikult üksi oma muredega.

Teose miljöö on kujutatud huvitavalt, paeluvalt ja tõetruult. Teose tüübiga on mitmekesine ja usutav. Autor on suutnud reljeefselt esile manada elu elamise paratamatuse, ja lugeja ei saa keelata kaastundmusega segatud poolehoidu peategelasele, kelle käekäik nurjub tema isiklikust tublidusest ja sitkusest hoolimata.

Miks tellib iga raamatusõber võistlusromaanid pikema kõhkluseta? Seepärast, et võistlusromaanid on käinud läbi asjatundliku ja erapooletu žürii hindamis-sõela, kusjuures hinnet ei saanud mõjustada autori isik ega seisukoht. See asja-olu garanteerib täiel määral teoste kõrge väärtuse.

1938. a. võistluste žürii moodustasid: Ed. Hubel, P. Ambur, H. Raudsepp, A. Kivikas.

„Mardikas“ **3.** AUHIND TINT

„Tint“ on kujutus ühe ministeeriumi sisemisest elust kõigi inimlike nõrkustega, ülemuste ees küürutamiste ja intrigeerimistega ning soosingute puhul kadetsemistega, nagu seda sageli võib märgata suuremate ametiasutiste ametnikkonnas.

Peategelaseks on asjaajaja Niinep, kellel areneb lähem vahetõsiseloomulise kaasametniku Helmi Leoliga. Kuid samal ajal satub Niinep vastuollu ülemustega ja ta vallandatakse. Raskest olukorrast leiab pääsetee Helmi, kes loovutab oma koha Niinepile, püüdes ise elatuda õmblustööst ja lootes peatset abiellumist. Lõpeteks lähebki kõik hästi, Helmi saab uuesti ametnikuks ministeeriumi ja peatselt järgneb tema ja Niinepi abiellumine.

Nii peategelased kui nende rohked kaasametnikud on iseloomustatud hästi ja omavad kõik isikupärast vaimset palet. Autoril on terav silm elu pisinähtuste registreerimiseks, mille abil ta suudab anda laialdase ja värvika maalingu meie ametnikkonna elu argipäevsest olemusest.

Tellimistingimused

Teadlik olles raamatusõprade laialdasest huvist võistlusromaanide vastu, otsustas K. O./Ü. „LOODUS“ hoolimata võistlustega seoses olevaist suurtest kulu-dest avada soodustatud hindadega eeltellimine võistlusromaanide komplektile:

K U N I

25. OKTOOBRINI

kohemakstavas rahas (broš.) kr. **16.—**
Järelmaksuga neljas osas (broš.) kr. **6.50**,
kr. **4.—**, kr. **4.—** ja kr. **3.—**.

Kalingurköites on komplekt kr. **3.60** ja
raamatukoguköites kr. **2.—** kallim.

*Peale ilmumist on võistlusromaanide
hind tunduvalt kallim.*

Võistlusromaanid ilmuvad hiljemalt novembris. Teosed trükitakse kvaliteetpaberile ja varustatakse autorite piltidega.

KIRJASTUS OSAÜHING „LOODUS“

TARTU, ÜLIKOOLI 18, TEL. 4-35 // TALLINN, KINGA 6, TEL. 411-92
POSTI JOOKSEV ARVE NR. 2055.